

HÅLLBAR TILLVÄXT OCH JOBB 2014–2020
STRUKTURFONDSPROGRAMMET FÖR FINLAND

GENOMFÖRANDEPLAN FÖR
EUROPEISKA SOCIALFONDENS
RIKSOMFATTANDE TEMAN

4:E RIKTLINJEN FÖR VERKSAMHETEN: UTBILDNING,
YRKESKICKLIGHET OCH LIVSLÅNGT LÄRANDE

Innehåll

1.	Temat Kunnande.....	3
2.	Genomförande av Europa 2020-strategin och nationella strategier med hjälp av temat Kunnande	3
2.1.	Anslutning till det nationella genomförandeprogrammet i Europa 2020-strategin	3
2.2.	Anslutning till regeringsprogrammet och andra nationella strategier.....	3
3.	Temat Kunnande och dess mervärde för riksomfattande verksamhet	6
4.	Innehåll i åtgärdshelheter inom temat Kunnande.....	11
4.1.	Åtgärdshelhet 1: Relevant kunnande.....	11
4.2.	Åtgärdshelhet 2:.....	12
4.2.	Åtgärdshelhet 2: Hemma i Finland (tvärssektoriell).....	12
4.3.	Åtgärdshelhet 3: Kunnande genom att engagera.....	13
4.4.	Åtgärdshelhet 4: ESF-ungdomsgaranti (tvärssektoriell)	15
4.5.	Åtgärdshelhet 5: Stärkande av nödvändigt kunnande inom tillväxt- och omstrukturerade branscher.....	16
4.6.	Åtgärdshelhet 6: Kreativt kunnande	17
5.	Riksomfattande styrning och genomförande.....	18
6.	Finansieringsplan	19
7.	Koppling mellan åtgärdshelheter i temat Kunnande och andra riktlinjer för verksamheten och regional utveckling	20
8.	Stödsystem för åtgärdshelheter inom temat Kunnande.....	20
9.	Genomförande av horisontella principer	21

1. Temat Kunnande

Undervisnings- och kulturministeriets riksomfattande åtgärder genomförs genom fyra åtgärdshelheter enligt förvaltningsområde samt två förvaltningsövergripande åtgärdshelheter. Åtgärdshelheterna är ordnade enligt särskilda mål och inte i prioritetsordning. Åtgärdshelheterna bildar en genomtänkt helhet.

Investeringsprioritet 9: Förbättra tillgång till livslångt lärande, höja yrkesskicklighet och kompetens hos arbetskraften samt öka relevans hos utbildningssystemen med tanke på arbetsmarknaden.

Särskilt mål 9.1 Förbättring av tjänster som stöder övergångsfaser och jämställdhet inom utbildning.

- ❖ Relevant kunnande
- ❖ Hemma i Finland (tvärsektoriell)
- ❖ Kunnande genom att engagera
- ❖ ESF-ungdomsgaranti (tvärsektoriell)

Särskilt mål 9.2. Förbättra utbudet och kvaliteten hos utbildningen i tillväxt- och omstrukturerade branscher.

- ❖ Stärkande av nödvändigt kunnande inom tillväxt- och omstrukturerade branscher
- ❖ Kreativt kunnande

2. Genomförande av Europa 2020-strategin och nationella strategier med hjälp av temat Kunnande

2.1. Anslutning till det nationella genomförandeprogrammet i Europa 2020-strategin

I det nationella genomförandeprogrammet i Europa 2020-strategin har Finland förbundit sig till att förbättra utbildningsnivån och minska andelen personer som avslutar sin utbildning i förtid. Finland har satt som mål att före år 2020 ska minst 42 procent av 30–34-åringar ha avlagt en högskoleutbildning, andelen 18–24-åringar som avbrutit sina studier vara högst 8 procent och antalet personer som lever i risk för fattigdom eller social utestängning vara mindre. EU-rådets landspecifika rekommendationer från år 2013 lägger speciell betoning på utveckling av kunnande som ett sätt att förbättra arbetsmarknadssituationen för unga och långtidsarbetslösa. Ett av kärnområdena i det nationella EU 2020-åtgärdsprogrammet är att minska fattigdom, ojämlikhet och utslagning. Med åtgärderna vill man förebygga utslagning och minska arbetslöshet och fattigdom samt marginalisering av människor och brist på framtidsutsikter. För att utveckla företagsstrukturer och skapa nya styrkor genomförs åtgärdsprogrammet för en kreativ ekonomi och det nationella formgivningsprogrammet. Ny tillväxt söks genom att öppna offentligt finansierade informationslager för hela samhället.

2.2. Anslutning till regeringsprogrammet och andra nationella strategier

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering är Finlands framgång och ökade välfärd beroende av en bred bildning, yrkesskicklighet och hög kompetens. Vårt

innovationssystem bygger på en stark kunskapsgrund som ska stärkas ytterligare. Regeringen har satt som mål att finländarna före år 2020 ska vara det mest kompetenta folket i världen. Före år 2020 ska Finland placera sig i toppen av OECD-länderna angående centrala kunskapsjämförelser bland unga och vuxna, lägsta antalet skolavbrytare samt antalet unga och arbetsföra som avlagt högskoleexamen. Könsskillnader i kunskapsresultat, deltagande i utbildning och slutförd utbildning samt ärfthligheten av utbildning ska minskas.

Ungdomsgarantin är ett av regeringens spetsprojekt. Enligt regeringens strukturpolitiska program ska verkställandet av ungdomsgarantin effektiveras så att en större andel unga som går ut grundskolan avlägger en examen på åtminstone andra stadiet och snabbt kommer ut i arbetslivet. I enlighet med regeringsprogrammet förbättras ungas möjligheter att delta i läroavtalsutbildning som en del av åtgärderna för ungdomsgarantin.

Målet är att före utgången av detta årtionde ska mer än 90 procent av 20–24-åringar ha en examen utöver grundskoleexamen. Man strävar även efter att öka deltagandet i vuxenutbildning. Inom utbildningen betonas speciellt de branscher som har en växande brist på arbetskraft och omedelbara sysselsättningsförutsättningar. Dessutom ska examenssystemet på andra stadiet utvecklas så att det ger unga möjlighet att bestämma sin egen studieväg. Flexibla möjligheter att avlägga delar av examina över examensgränserna ska ökas, liksom erkännande av tidigare förvärvat kompetens, arbetserfarenhet och utbildning. Prognostiseringen av arbetskrafts- och utbildningsbehov utvecklas så att man kan bättre svara på arbetslivets kunskapsbehov både på lång sikt och med tanke på snabba strukturförändringar. Målet är att utbudet hos yrkesutbildningen, yrkeshögskolor och universitet ska svara på det förväntade arbetskraftsbehovet.

I utvecklingsplanen för utbildning och forskning nämner följande som svagheter i högskolesystemet: långsam studieplacering, dålig genomströmning och mångfaldig utbildning. Högskolestudier förlängs bl.a. av arbete under studietiden, bristande studie- och karriärvägledning samt problem i samband med studieförmåga och -motivation. Målet enligt utvecklingsprogrammet är att de som avlagt högskoleexamen ska ut i arbetslivet ett år tidigare än vid nuläget. För att uppnå detta mål ska högskolor säkra kvalitativt lika utbildningsförutsättningar och studerandetjänster för varje studerande, oberoende av utbildningsort.

Enligt utvecklingsplanen för utbildning och forskning påbörjas åtgärder utgående från resultaten av den internationella undersökningen av vuxnas färdigheter (PIAAC) för att nå kunskapsmålen som regeringen fastställt. Enligt vuxenutbildningsundersökningar har deltagandet i vuxenutbildning hållits på samma nivå jämfört med sex år sedan och antalet utbildningsdagar per person har minskat. Jämställdheten inom deltagandet har inte framskridit. Enligt den internationella vuxenundersökningen är den finländska vuxenbefolkningens grundläggande färdigheter internationellt sätt på en utmärkt nivå. Ändå finns det i Finland ett stort antal människor vars grundläggande färdigheter inte kan ses som tillräckliga för fullständig verksamhet och delaktighet i dagens samhälle. Kunskapsbrister finns speciellt inom de äldre åldersgrupperna. I Finland inverkar den socioekonomiska bakgrunden i genomsnitt mer på kunskapsnivån än i andra OECD-länder.

Regeringens mål är att stärka utnyttjandet av informations- och kommunikationsteknik inom utbildningen och utveckla bibliotek att svara på informationssamhällets utmaningar. Alla barn och ungdomar garanteras förutsättningar och tillgång till informationssamhället. Den

offentliga sektorns digitala informationsresurser görs lätt åtkomliga i återanvändbar form för medborgare; företag och samfund; myndigheter samt forskning och utbildning.

I enlighet med regeringsprogrammet stärks deltagandet av invandrare i arbetslivet på alla möjliga sätt. Särskild uppmärksamhet fästs vid unga invandrare som kommer till Finland i slutet av eller efter läropliktsåldern. Godkännande av utländska utbildningar och intagning av utlänningar till fortsatt eller kompletterande utbildning bör göras smidigare och erkännande av befintligt kunnande samt befintliga språk- och yrkeskunskaper hos invandrare bör utvecklas. Enligt statens program för integrationsfrämjande 2012–2015 ska möjligheterna för att invandrare utanför läropliktsåldern kunde slutföra grundskolans läroplan utredas med bestående organiserings- och finansieringsmedel år 2015 som mål.

I enlighet med regeringsprogrammet ska arbetslivskontakter stärkas inom utbildningen. Enligt statsrådets principbeslut om utvecklingsplanen för utbildning och forskning för åren 2011–2016 ska samarbetsmodeller mellan gymnasier och arbetslivet som lämpar sig för gymnasier utvecklas under följande strukturfondsperiod.

Strukturförändringen har i Finland ändrat på den regionala näringsverksamheten och utvecklingen. Plötsliga strukturförändringar har koncentrerats speciellt till södra Finland. Den pågående utvecklingen tvingar Finlands närings- och yrkesstruktur att förnya sig. Till följd av detta kan kvalitativa och kvantitativa krav förändras mycket snabbt. En fortsatt ekonomisk framgång kräver nya förfaringssätt och att kunskapsbasen stärks. På den globala marknaden kan Finland konkurrera endast med starkt kunnande och kreativitet samt genom att utnyttja nya sociala och teknologiska innovationer. En intelligent regional specialisering förutsätter tät interaktion mellan innovations- och utbildningsstrukturer samt ett smidigt samarbete mellan olika fonder.

Strukturförändringarna och den demografiska utvecklingen syns tydligt på arbetsmarknaden och i utbildningsbehoven. Då antalet arbetsföra minskar ökar betydelsen av utbildningsutbudet och dess rätta dimensionering.

Enligt regeringsprogrammet ska familjers välmående och varje människas delaktighet i samhället ökas. I regeringsprogrammets strategiska verkställighetsplan är målet för främjande av delaktigheten och tillhörande åtgärder centralt för att minska fattigdom, ojämlikhet och utslagning. Målet att stärka kunnande har ett samband med att stärka deltagande, delaktighet, livskompetens och välmående i samhället inom olika befolkningsgrupper. Låg samhällelig aktivitet och brister i delaktighet, livskompetens och välmående är ofta orsaker till låg studiemotivation och utbildning samt dålig praktisk tillämpning av principen för livslångt lärande, vilket leder till att kunskapsresurser blir outnyttjade och outvecklade både på individuell och samhällsnivå.

Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska branscher har en viktig roll i stärkandet av deltagande, delaktighet, livskompetens och välmående, och därmed också som stöd för kunnande. Tillhörande mål kommer fram i centrala strategier och program för kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska branscher. Dessa är undervisnings- och kulturministeriets kulturpolitiska strategi 2020, åtgärdsprogrammet Konst och kultur ger hälsa och välfärd 2010–2014, den nationella strategin för motion som främjar hälsan och välbefinnandet 2020 samt Barn- och ungdomspolitiska utvecklingsprogrammet 2012–2015 och Bibliotekspolitik 2015.

I regeringsprogrammet konstateras att det finländska arbetets konkurrenskraft bygger på kunskap och kreativitet. Den finländska näringsstrukturen görs mer mångsidig och stärks genom utveckling av nya tillväxtbranscher, såsom kreativa branscher. Förutom utveckling av traditionella ekonomiska styrkor, såsom råvaruproduktion och basindustri, skapas nya tillväxtbranscher inom industrin, tjänster och den kreativa sektorn.

Utvecklingsprogrammet för immateriellt värdeskapande som utarbetats av arbets- och näringsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet samlar centrala politiska åtgärder som ingår i strategin för immateriella rättigheter, affärsverksamheten och främjandet av företagsamhet inom kreativa branscher samt det nationella formgivningsprogrammet. Andra nationella strategier och riktlinjer gällande kreativt kunnande är bl.a. det nationella formgivningsprogrammet Formge Finland, Strategi för utveckling av arbetslivet fram till 2020, Audiovisuell kultur i den digitala miljön – politiska riktlinjer (2012) samt riktlinjer som gäller intelligenta strategier och utkomst för anställda inom kreativt arbete.

3. Temat Kunnande och dess mervärde för riksomfattande verksamhet

Nedan granskas mervärdet av temat Kunnande i samband med riksomfattande verksamhet enligt åtgärdshelheter.

Åtgärdshelhet 1: Relevant kunnande

Smidiga övergångar mellan utbildningar samt från utbildning till arbetet och vice versa har en central roll då man vill öka deltagandet i utbildning och förlänga karriärer från början. Som stöd för grundläggande utbildning och övergångsfasen till andra stadiet fungerar en gemensam ansökan som riktar sig i första hand till de som just slutfört sin grundläggande utbildning. De som avlagt yrkesexamen, avbrutit sina studier eller bytt läroanstalt söker till utbildning genom separata ansökningar. De som avlagt examen och vuxna i arbetslivet söker fortsättningsvis flexibelt direkt till läroanstalterna. De erbjuds i första hand andra utbildningsmöjligheter, t.ex. grundläggande eller kompletterande yrkesutbildning genom fristående examina, eller läroavtalsutbildning. Årligen avbryter cirka 12 000 studerande sin grundläggande yrkesutbildning och cirka 4 000 gymnasieelever avbryter sin gymnasieutbildning eller vill byta läroanstalt. De bör styras vidare till en utbildning som passar dem. Dessutom söker årligen cirka 7 000 personer in till grundläggande yrkesutbildning som redan har en tidigare yrkesexamen. Till dessa bör hittas t.ex. utbildning som stöder byte av bransch.

Utbildningsutbudet för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde samlas i webbtjänsten Studieinfo.fi, där man också kan söka in till olika utbildningar. Som stöd för webbtjänsten behövs gemensamma riksomfattande tjänster för övergångsfasen som grundar sig på samarbete mellan utbildningsorganisatörer. Tjänster och verksamhetsmodeller inrättas som en del av utbildningssystemet och verksamheten hos utbildningsorganisatörerna.

Från högskolor till arbetslivet. Arbetsmarknadens dragkraft har en klar koppling till smidiga och snabbt slutförda högskolestudier. Sysselsättningen hos högt utbildade har under de senaste åren sjunkit kraftigt. Nyutexaminerade har speciellt stora svårigheter och arbetslösheten hos denna grupp har stigit med cirka 35 procent på ett år. Av de 25–29-

åringar som omfattas av ungdomsgarantin har 60 procent redan en högskoleutbildning. Arbetsförvaltningens pågående strukturreform har samtidigt tydligt gallrat tjänsterna som erbjuds till denna målgrupp. Stöd för sysselsättning som den studerande får via universitetet varierar i sin tur alltmer enligt högskola, studieinriktning och studieort. Situationen är speciellt problematisk i branscher som inte direkt ger utbildning för ett visst yrke. En riksomfattande helhet behövs för att **stärka** högskolornas beredskap att främja sysselsättningen hos deras studerande som en del av studieprocesserna och utvecklingen av servicesystem. Arbetet kompletterar reformen av ANM:s servicestruktur.

Taito-programmet. OECD:s färskta internationella undersökning av vuxnas färdigheter (PIAAC) lyfte fram att det också i Finland finns en märkbar grupp vuxna i arbetslivet med svaga baskunskaper. Kunskapsnivån varierar dock inom olika befolkningsgrupper. Färdigheterna är klart sämre inom de äldsta åldersgrupperna i jämförelse med de yngre. Resultaten visar också att utbildningen inverkar stort på nivån på baskunskaperna och att utbildning samlas alltmer hos redan välutbildade. Läskunnighet, matematiska kunskaper samt informations- och kommunikationsfärdigheter hör till baskunskaperna i dagens samhälle och är en förutsättning för att kunna delta i arbetslivet till fullo. Dessutom skapar de en grund för livslångt lärande, som hjälper människor att anpassa sig till förändringar och förnya sina kunskaper. Fastän man stött på svårigheter i t.ex. den yrkesinriktade vuxenutbildningen och i utvecklingen av annat kunnande, har det inte funnits några gemensamma verksamhetsmodeller eller metoder för att åtgärda dem. Genom finansiering för minskande och alltmer resultatbaserad vuxenutbildning (antal examina, examensdelar) pressas utbildningsanordnare att välja färre personer med svaga baskunskaper och inom utbildningen fokusera mer på yrkesinriktat innehåll.

För att öka kunnandet för personer med svagare baskunskaper behövs i denna situation åtgärder för att skapa målgruppspecifika verksamhetsmodeller för att utveckla och etablera baskunskaper för vuxna. Genom att ändamålsenligt välja projektaktörer får man tillgång till expertis om målgrupper för att kunna utveckla kunnandet. Skapade modeller ska i den utsträckning det är möjligt kopplas till arbetet och inläring av andra relaterade färdigheter. Målet är att före år 2020 avsevärt minska på antalet vuxna med svag baskunskapsnivå.

Relevant handledning. För att stöda livslångt lärande och övergången från utbildning till arbetslivet behövs sektorsövergripande kunnande inom informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Speciellt inom handledning för unga framhävs ett sektorsövergripande nätverksbaserat samarbete mellan olika handledningsexperter och andra handledare. För tillfället stöds dock inte ett yrkesövergripande samarbete tillräckligt av informations-, rådgivnings- och handledningstjänsternas strukturer. Av personer som arbetar inom information, rådgivning och handledning krävs en bred kunskapsbas och allmän handledningskunskap som överskrider förvaltningsområden. Tjänster för olika målgrupper i olika åldrar kräver samtidigt också specialkunnande inom handledning. Då elektroniska kundtjänster blir allt vanligare krävs en utveckling av nya handledningsmodeller och ett nytt handledningskunnande.

Åtgärdshelhet 2: Hemma i Finland (tvärsektoriell)

Invandrarnas kunskaper förvärvade i ursprungslandet utnyttjas inte alltid tillräckligt på arbetsmarknaden. Det är ofta svårt för invandrare att få arbete som motsvarar deras utbildning. Utbildningen svarar nödvändigtvis inte på arbetslivets behov, vilket gör sysselsättningen svårare. Genom att skapa riksomfattande principer för att erkänna och

identifiera invandras tidigare förvärvade kunskaper kan man bättre förutse behovet av ytterligare studier och planera ett rikstäckande utbud av ytterligare studier.

En invandrare i läropliktsålder som bor i Finland har rätt till grundläggande utbildning. För invandrare som kommit till landet i slutskedet av grundskolan eller efter läropliktsåldern förblir utbildningen ofta otillräcklig och bildar ett hinder för att söka in till utbildning på andra stadiet. Kommuner kan ordna grundläggande utbildning för personer utanför läropliktsåldern, men finansieringen för utbildningen för invandrare motsvarar inte kostnaderna. Därför motsvarar inte den utbildning som ordnas behovet. Målet för pilotprojekten är att inrätta bestående strukturer för att invandrare utanför läropliktsåldern ska kunna gå ut grundskolan.

Åtgärdshelhet 3: Kunnande genom att engagera

Kultur-, idrotts- och ungdomstjänster som stärker delaktighet, en aktiv livsstil samt hälsa och välbefinnande kan minska utslagningen från utbildningen och arbetslivet och främja jämställdheten inom utbildningen. Segregation uppkommer redan hos barn och unga mellan de som med tanke på hälsa rör på sig för lite och de som har motion och idrott som hobby. Det kritiska skedet angående fysisk aktivitet inträffar i slutskedet av grundskolan och under studier på andra stadiet. Endast cirka 10 procent av den arbetsföra befolkningen rör på sig tillräckligt med tanke på hälsan. Ny information fås ständigt om positiva effekter av konst och kultur på hälsan och välbefinnandet samt jämställdhet och delaktighet. Marginaliseringen av unga är ett av de mest ödesdigra samhällsliga problemen och medför avsevärda samhällsekonomiska förluster. Kritiska stadier i marginaliseringen är sökandet till utbildning efter gymnasiet och övergångsfaser inom och mellan utbildningar och arbetslivet.

Service- och hobbyverksamhet inom kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska sektorn når bäst de som redan är vana att använda dem. Det finns ett samband mellan användning av tjänster och individens och familjens kulturella kapital och utbildningsnivå samt segregationen inom bostadsområden. För att ovannämnda service- och hobbyverksamhet ska nå olika befolkningsgrupper, speciellt de som nu blir utanför, måste kunnande och kunskapsstrukturer som anknyter till riksomfattande strategier stärkas för att producera nya former av service och verksamhet som mer mångsidigt når olika befolkningsgrupper. Dessa omfattar till exempel olika kultursedelmodeller, rörlig verksamhet, ny användning av lokaler, digitalt innehåll och digital service inbyggt i vardagsmiljön, samarbete mellan institutioner och aktörer inom idrottstjänster i livets olika skeden samt utvecklingen av metoder för ungas delaktighet och påverkan inom ungdomstjänster genom att beakta en förändrad tidsanvändning och förändrade förhållanden (skolan, organisationer, digitala och kommersiella miljöer och tjänster osv.)

Åtgärdshelhet 4: ESF-ungdomsgaranti (tvärsektoriell)

Verkställandet av ungdomsgarantin kompletteras med riksomfattande ESF-åtgärder. Åtgärderna bidrar också till att utveckla tjänster som främjar ungas utbildning och sysselsättning samt samarbete mellan utbildning och arbetsliv. Utbildningar som motsvarar arbetslivets behov främjar sysselsättning direkt efter utbildningen. Arbetslivssamarbetet vid gymnasier har hittills varit relativt obetydligt. Endast 4 % av gymnasier samarbetar med arbetslivet. Verksamheten är ofta oregelbunden och inte kopplad tillräckligt till en del av gymnasiestudierna eller studiehandledningen. Studerandenas möjligheter att bekanta sig med arbetslivet varierar gymnasier emellan. För att öka samarbetet mellan gymnasier och arbetslivet behövs nya verksamhetsmodeller för arbetslivssamarbete som lämpar sig för

gymnasier. Arbetslivssamarbetet vid gymnasier bör också beskrivas i utbildningsanordnarens läroplan. Dessutom ska arbetsplats- och studiehandledare samt lärare utbildas så att de på bästa möjliga sätt kan stöda ungas utbildnings- och karriärval. Också yrkesläroanstalter och högskolor kan tas med i samarbetet.

Verksamhetsmodellen för ungdomsgarantin baserar sig redan på samarbete mellan myndigheter, näringslivet, arbetsmarknadens organisationer och den tredje sektorn samt på att unga aktivt arbetar för sin framtid. För att stöda verksamhetsmodellen främjas nätverksmässigt och tvärsektorielt samarbete mellan myndigheter och andra aktörer.

Som en del av ungdomsgarantin har undervisnings- och kulturministeriet startat åtgärdsprogrammet Reform av ungas lärande i arbetet samt av läroavtalet. Åtgärdsprogrammet har som mål att öka läroavtalsutbildning för unga och utveckla utbildningsmodeller som kombinerar utbildningen vid läroanstalter och läroavtalsutbildning. Åtgärdena riktas till unga under 25 år som inte har en examen efter den grundläggande utbildningen. Med riksomfattande ESF-åtgärder utvecklas information, styrning och rådgivning angående läroavtalsutbildning för att öka användningen av läroavtalsutbildning för unga. Dessutom finns det skäl för att utveckla metoder för att sammanföra företag med studerande intresserade av läroavtal. Företag bör stödas i praktiska förfaranden i samband med ingående av läroavtal. Syftet är att sammanslå ett områdes utbud av läroavtalsutbildning och ordna informationstillfällen, utbildning och rådgivning för personal vid grundskolor, TE-byråer, verkstäder och socialväsendet samt för studerande och arbetsgivare.

Åtgärdshelhet 5: Stärkande av nödvändigt kunnande inom tillväxt- och omstrukturerade branscher

Utveckling av riksomfattande utbildningsmodeller. Utbildning är ett viktigt verktyg i utvecklingen av nya tillväxt- och omstrukturerade branscher, men examina har hittills nästan uteslutande använts som lösning. Särskilt inom högskoleutbildningen har detta ofta lett till otillfredsställande och ekonomiskt ohållbara resultat.

Utbildningar som leder till examen ska ses som endast ett sätt för högskolor att svara på kunskapsbehoven inom branscher som står inför mångsidiga och betydande reformer. En utbildning som leder till examen är även i bästa fall ett långsamt sätt att producera ny kompetens och dess relevans är otydlig för branscher där riktlinjerna för reformer ännu skisseras. En utbildning som leder till examen är också ett mycket olämpligt medel i situationer där det finns ett stort antal arbetssökande med examen som har passande baskunskaper för branschen.

Traditionell fortbildning producerar program som kräver tunga planeringsprocesser. Således skulle det också vara vettigt att till åtgärdena för att förstärka kunnandet inom förnybara branscher lägga till arbetslivsutbildning som består av olika examensdelar, som genom att utgå från en examen tydligt skiljer sig från den traditionella fortbildningen. Det innehåll som erbjuds är högskolors kärnkompetens, men inom arbetslivsutbildningen anpassas examensdelar och deras kombinationer samt undervisningsmetoder och individuellt producerade delar till målyrken och -uppgifter.

Endast preliminärt arbete har gjorts i samband med ovannämnda arbetslivsutbildning, men det väsentliga innehållet av undervisningen erbjuder en möjlighet till snabb utveckling.

Examensdelar från olika branscher och från olika högskolor kan kombineras och skraddarsys. För att utvecklingen av denna nya form av fortbildning struktureras kontrollerat och på ett hållbart sätt producerar tillämpningsbara riksomfattande lösningar, är ett samarbete med ERUF:s RL 2 särskilt motiverat.

De som redan avlagt en examen behöver också ny expertis som överskrider examensgränserna. För att detta ska utvecklas behövs gemensamma nätverk och verksamhetsmodeller mellan utbildningar och arbetslivet.

Prognostisering av utbildnings- och kunskapsbehoven. Förändringarna inom arbetslivet måste kunna svaras på genom bättre riktade utbildningsåtgärder. Arbetsmarknaden genomgår en strukturförändring där yrken, branscher och arbetets innehåll förändras snabbt. En stor del av de vuxna inom arbetslivet har inte de färdigheter som skulle skapa förutsättningar för ett sömlöst byte av yrke, eller en ändring av arbetsuppgifter på det sätt som företagets verksamhetsstrategi kräver.

Prognosmetoderna för utbildningsbehov har utvecklats för arbetsmarknadens kommande arbetskraft, men för personer redan i arbetslivet och andra vuxna finns det i Finland ingen nationell prognosmodell. Utvecklingen av prognostisering inom vuxenutbildning är viktigare än någonsin då vuxenutbildningen tilldelas allt mindre offentliga resurser. Verktyg måste finnas för att bättre rikta vuxenutbildningen att svara på arbetslivets och individers behov.

Åtgärdshelhet 6: Kreativt kunnande

Kreativt kunnande är närvarande i hela samhället. Kreativa lösningar skapas på tillväxt- och omstrukturerade branscher genom kreativa människors och företags verksamhet, med hjälp av samverkan, samarbetsformer och branschgränssytor mellan företag och organisationer. Konst, kultur och kulturarv samt omfattande informationslager utgör en del av grunden för kreativitet, vars kärna består av företag inom kultursektorn, som det i Finland fanns nästan 20 000 av år 2011. Andelen anställda (9,2 %) är nära andelen byggande (9,8 %) och är betydligt större än för någon enskild bransch. Olika former av immateriella rättigheter används i stor utsträckning inom företagsverksamhet i tillväxt- och omstrukturerade branscher. Intäkterna från utlandet för utnyttjandet av dessa är på uppgång. Överskottet av royalties och licensavgifter har sedan år 2008 ökat med cirka 0,5 miljarder euro per år för att år 2011 vara uppe i cirka 1,4 miljarder euro.

Globala megatrender, såsom digitalisering, upplevelser, ansvar och hållbar utveckling erbjuder möjligheter för att utnyttja kreativt kunnande och för olika former av immateriella rättigheter från tillväxt- och omstrukturerade branschers synvinklar. Kreativt kunnande samt metoder inom konst, kultur och idrott kan användas bättre för att utveckla arbetslivet och inom innovationsverksamhet. Tjänster och verksamhetsmodeller som utnyttjar informations- och kommunikationsteknologier och digitalt innehåll kan användas för att stöda innovationsverksamhet, livslångt lärande och arbetstillfredsställelse. Företag och aktörer inom den kreativa sektorn är oftast små. De har sämre förmåga att skapa och utvidga nätverk för att utveckla produkter och tjänster samt skaffa nya kunder. För att kunna utnyttja nya möjligheter i snabbt föränderliga inhemska och internationella verksamhetsmiljöer krävs att kunnandet och kompetensen hos aktörer stärks och ett relevant utbildningsutbud förbättras genom samarbete med och utgående från behoven vid andra tillväxt- och omstrukturerade branscher.

4. Innehåll i åtgärdshelheter inom temat Kunnande

4.1. Åtgärdshelhet 1: Relevant kunnande

Verksamhetens mål och önskad förändring

Ökat deltagande i utbildning, kortare studietider och längre karriärer genom smidigare övergångar mellan och inom utbildningar och arbetslivet och genom att utveckla kunnandet och baskunskaper hos underrepresenterade grupper.

Konkreta åtgärder

- Smidiga övergångar. Skapa och pilotera riksomfattande tjänster och verksamhetsmodeller för övergångsfaser som grundar sig på samarbete mellan utbildningsorganisatörer för att stöda speciellt de som avbrutit sina studier, bytt läroanstalt eller redan har en tidigare examen. Centrala verksamhetsmodeller är
 - gemensamma metoder för att genast hjälpa studieavbrytare gå vidare
 - anpassade utbildningsmodeller
 - identifiering och erkännande av tidigare förvärvad kompetens som en del av flexibla och individuella studie- och examensvägar
 - förankrandet av verksamhetsmodeller och tjänster som stöder sysselsättning och placering i fortsatt utbildning till en beständig del av verksamheten vid läroanstalter.

Befintliga metoder och modeller samlas för att utgöra grunden för ett riksomfattande utvecklingsarbete och möjligheterna att utnyttja dem utvärderas med hjälp av bl.a. inbördes utvärdering och utveckling. Dessutom piloteras nya metoder både nationellt och regionalt. Med riksomfattande och regionalt samarbete skapas riksomfattande verksamhetsmodeller och strukturer för smidigare övergångar.

- **Från högskolan till arbetslivet.** En riksomfattande helhet genomförs för att stärka högskolornas beredskap att främja sysselsättningen hos deras studerande. Målet är att studerande ska få jämlika förutsättningar för att placera sig på arbetsmarknaden redan under studietiden. Speciell fokus läggs på branscher som inte direkt ger utbildning för ett visst yrke. Helheten består av tre huvudområden:
 - riksomfattande stöd och bakgrundsarbete för att upprätta och förstärka metoder som främjar sysselsättning i studieprocesser och studerandetjänster vid högskolor. Utvecklingen av en nationell kunskapsbas som behövs för utvecklingsarbetet är centralt för verksamheten.
 - skapa förutsättningar för en riksomfattande reform av arbetspraktik som del av studierna och tillhörande stödfunktioner. En faktor i arbetet är att identifiera och erkänna förvärvade kunskaper genom arbete under studietiden.
 - utbildning för högskolestuderande i användning av nya sysselsättnings- och rekryteringskanaler som uppkommit via sociala media.
- **Taito-programmet.** Ett nationellt program genomförs där verksamhetsmodeller för att förbättra kunskaperna hos vuxna med svaga baskunskaper utvecklas och förankras till arbete och yrkeskunskaper.
 - målgruppen omfattar de befolkningsgrupper som har så svaga grundläggande färdigheter att de har svårt att fungera till fullo i arbetet och vardagen.

- Stödmottagare är till exempel organisationer inom den tredje sektorn, utbildningsorganisatörer, bibliotek och arbetsmarknadsorganisationer som samarbetar för att hitta lösningar till att utveckla kunskaper hos deras referensgrupper och genomför eller köper utbildning för dem.
- **Relevant handledning.** I första hand förstärks serviceförmågan vid Ohjaamo och Studieinfo.fi genom att utveckla sektorsövergripande kunskaper och metoder inom informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Målet är att utveckla utbildningar och utbilda målgrupper. Centrala målgrupper är Ohjaamo-personal samt studiehandledare, karriärrådgivare och andra experter inom handlednings- och utbildningstjänster. Utbildningen skräddarsys enligt målgrupp.

Särskilt mål 9.1 Förbättring av tjänster som stöder övergångsfaser och jämställdhet inom utbildning.

Uppfylla uppställda indikatorer: Studerande är en indirekt målgrupp för åtgärderna. Den primära målgruppen är personalen vid utbildningsorganisationer, bl.a. studie och arbetsrådgivare, lärare och andra handledningsexperter samt experter vid andra organisationer som främjar livslångt lärande. Därför inverkar åtgärderna i första hand på resultatindikatorn 2 i investeringsprioritet 9. Resultatet är riksomfattande modeller, strukturer och tjänster. Övergången från högskolor till arbetslivet blir snabbare och placeringen på arbetsmarknaden blir mer relevant som följd av den nationella och regionala verksamheten.

Den internationella dimensionen: Internationellt samarbete kan utnyttjas i verksamheten. Genom internationellt samarbete försöker man få mervärde speciellt för genomförandet av studievägar som kombinerar flexibel utbildning och arbete samt genomförande av yrkesövergripande vägledning. För högskolornas del skapar den nationella verksamheten förutsättningar för ömsesidigt samarbete speciellt med länder vars högskoleväsende liknar den i Finland; särskilt de nordiska länderna, men också vissa länder i Nordeuropa, såsom Nederländerna. För vuxnas baskunskapers del ett utbyte av verksamhetsmodeller och erfarenheter med andra OECD-länder vars PIAAC-resultat har gett upphov till dessa utvecklingsåtgärder.

Sociala innovationer: Sociala innovationer utvecklas inom yrkesutbildning speciellt för att nå, vägleda och motivera de som är i fara att avbryta sina studier och unga som hamnat utanför utbildningen samt för att ta fram individuella och flexibla studievägar och utbildningslösningar. För högskolornas del utnyttjas möjligheter som erbjuds av sociala media för att främja sysselsättningen. Detta skapar en grund för bl.a. förnyande av den offentliga arbetsförmedlingen och rekryteringsverksamheten. Sociala innovationer är bland annat skräddarsydda utbildningslösningar för underrepresenterade grupper inom utbildningar.

Åtgärdshelhetens planerade finansiering och varaktighet: 45,933 milj. € 7 år.

4.2. Åtgärdshelhet 2: Hemma i Finland (tvärsektoriell)

Verksamhetens mål och önskad förändring

Invandrarers tidigare förvärvade kunskaper utnyttjas till fullo. Förutsättningar för invandrare att söka till utbildning på andra stadiet och övrig utbildning förbättras. Integrationen i samhället underlättas och sysselsättningen förbättras.

Konkreta åtgärder

- Riksomfattande principer för att erkänna och identifiera högutbildade invandrarers tidigare förvärvade kunskaper produceras. Verksamheten beaktar särskilt ordnande av ytterligare studier som förutsättningar för att erkänna examina och yrkeskvalifikationer (inkl. språkstudier).
- En riksomfattande helhet införs med målet att genom pilotprojekt inrätta bestående strukturer för att invandrare utanför läropliktsåldern ska kunna gå ut grundskolan.

Särskilt mål 9.1 Förbättring av tjänster som stöder övergångsfaser och jämställdhet inom utbildning

Uppfylla uppställda indikatorer: Studerande är både en indirekt målgrupp och den primära målgruppen för åtgärderna. Den primära målgruppen omfattar också personalen vid utbildningsorganisationer, bl.a. lärare och studierådgivare. Som resultat av verksamheten skapas bestående strukturer för att invandrare utanför läropliktsåldern ska kunna gå ut grundskolan. Dessutom skapas ett nytt utbud av tilläggsstudier som förutsättning för att erkänna yrkeskompetens för invandrarers examina. Resultatet är riksomfattande modeller, strukturer och tjänster.

Den internationella dimensionen: Internationellt samarbete kan utnyttjas i verksamheten. Internationellt samarbete, speciellt med andra nordiska länder, kan medföra mervärde bland annat för att skapa olika utbildningsmodeller, utveckla strukturer och stärka kunnandet hos undervisningspersonalen.

Sociala innovationer: Grundläggande utbildning för invandrare utanför läropliktsåldern är i sig en social innovation. Genom verksamheten utvecklas utbildningssystemet utgående från den nya målgruppens behov. Genom att utveckla tilläggsstudier som förutsättning för att erkänna yrkeskompetens förbättras sysselsättningen hos högutbildade invandrare.

Utvecklingsprogrammets finansiering och varaktighet: 4,165 milj. € 5–7 år.

4.3. Åtgärdshelhet 3: Kunnande genom att engagera

Verksamhetens mål och önskad förändring

Medborgarnas kunskapsresurser utnyttjas bättre och mer rättvist. Medborgare med lägre utbildningsnivå och mindre kulturellt kapital än andra blir starkare och söker aktivt till utbildning och deras beredskap inför arbetslivet förbättras. Tillgången till konst-, kultur-, idrotts- och ungdomstjänster förbättras och utnyttjas av allt fler som tidigare hamnat utanför dem. Åtgärdsmetoder utgående från konst, kultur och idrott stöder personer i risk för

utslagning och personer i arbetslivets övergångsfaser. Metoderna förankrar sig också till en del av arbetslivet. Möjligheter att röra på sig förbättras för de grupper som rör på sig för lite. Kunnandet hos arrangörer av kultur-, idrotts- och ungdomstjänster samt hobbyverksamhet ökas och kunskapsnätverk stärks. Tjänsternas användare deltar i utvecklingen av tjänsterna. Nya sätt att ordna och producera tjänster och hobbyverksamhet samt nya serviceprodukter skapas. Medborgares delaktighet (i informationssamhället) och välbefinnande stärks och vikten av faktorer som beror på segregation av bostadsområden minskar för sökande till utbildning och arbetslivet.

Konkreta åtgärder

- Stärka kunnande, kunskapsnätverk och -strukturer för kultur-, idrotts- och ungdomsväsendets tjänster som stöder övergångsfaser i arbetslivet, producera nya former och metoder av serviceverksamhet, aktivera användare och utveckla uppföljning och utvärdering i samband med åtgärdshelheten.
- Förebygga effekten av skillnader inom utbildning och övergångsfaser i arbetslivet som beror på segregation av bostadsområden och grupper genom att främja delaktighet och välbefinnande i vardagsmiljön; utveckla verksamhetsmodeller och användning av lokaler som främjar delaktighet i kultur-, biblioteks-, idrotts- och ungdomsarbete; öka ungas möjligheter att påverka och bygga nätverk mellan olika aktörer och deras kunskapsresurser (skolan, organisationer, digitala och kommersiella miljöer och tjänster osv.)
- Utforma, pilotera och upprätta nätverk som stöder kunskapsutnyttjande och metoder utgående från konst, kultur och idrott för att utveckla arbetslivet; minska orörlighet och sittande i olika stadier av utbildningar och arbetslivet genom att bl.a. stärka rådgivning och kunnande inom motion.

Särskilt mål 9.1 Förbättring av tjänster som stöder övergångsfaser och jämställdhet inom utbildning.

Uppfylla uppställda indikatorer: Verksamheten riktar sig till aktörer inom kultur-, idrotts- och ungdomsväsendet. Verksamheten skapar riksomfattande modeller, strukturer och tjänster inom dessa sektorer så att kreativa och kunskapsresurser utnyttjas både på individens och på samhällets nivå. Effekter syns indirekt i investeringsprioritetens gemensamma indikatorer som hör till deltagande i utbildning och arbetslivet.

Den internationella dimensionen: I verksamheten kan internationellt samarbete utnyttjas bl.a. för idéer om utveckling av ifrågavarande sektors serviceutbud samt utnyttjandet av konst-, kultur- och motionsorienterade metoder. Projekt kan pröva och testa internationellt fungerande verksamhetsmodeller i Finland.

Sociala innovationer: Verksamheten i sig främjar sociala innovationer med särskild tyngd på deras kulturella dimensioner. Speciellt sociala innovationer produceras i utvecklingen av verksamhetsmiljöer, förebyggandet av segregation av bostadsområden samt utvecklingen av möjligheter för unga att påverka och delta.

Utvecklingsprogrammets finansiering och varaktighet: 11,234 milj. € 7 år.

4.4. Åtgärdshelhet 4: ESF-ungdomsgaranti (tvärssektoriell)

Verksamhetens mål och önskad förändring

Arbetslivskontakter inom utbildningen stärks och det tvärssektoriella nätverkssamarbetet mellan lokala myndigheter fungerar bättre. Ungdomar och studiehandledare vid grundskolor och andra stadiet har aktuell och korrekt information om arbetslivet och organisering av utbildning med fokus på inläring i arbetet som grund för utbildnings- och yrkesval. Dessutom har områden fungerande samarbetsnätverk mellan utbildningsorganisatörer, studerande, lärare, arbetsgivare, myndigheter och andra aktörer. Utbildningen är högklassig och svarar bättre på arbetslivets och individens behov. Studietiden förkortas och karriärer förlängs genom tidigare start.

Konkreta åtgärder

Utveckling av arbetslivsinriktade utbildningsmodeller stöds inom alla utbildningsnivåer. Centrala verksamhetsmodeller är

- **Arbetslivssamarbete vid gymnasier.** Verksamhetsmodeller för arbetslivssamarbete som lämpar sig för gymnasier skapas och piloteras. Riksomfattande principer för arbetslivssamarbete vid gymnasier definieras. Områdets yrkesskolor och högskolor kan också tas med i samarbetet, så att gymnasieelever kan välja att avlägga en del av en yrkesexamen eller en högskoleutbildning via arbetslivssamarbete. Befintliga modeller för arbetslivssamarbete vid gymnasier samlas för att utgöra grunden för en riksomfattande utveckling och möjligheterna att utnyttja dem utvärderas. Dessutom skapas nya verksamhetsmodeller i samarbete med utbildningsorganisatörer, arbetslivet och regionala projekt då modeller som kunde tillämpas på riksnivå inte ännu existerar. Nya verksamhetsmodeller piloteras både nationellt och regionalt. Verksamhetsmodellernas funktionalitet utvärderas nationellt utifrån erfarenheter av pilotprojekten och riksomfattande principer för arbetslivssamarbete vid gymnasier definieras. Erfarenheter och modeller som fås genom arbetslivssamarbetet utnyttjas i beredningen av grunderna för läroplanen för gymnasier.
- **Förstärkande av förutsättningar för genomförande av läroavtalsutbildning för unga.** Målet är att stärka förutsättningarna för läroavtalsutbildningar för unga genom samarbete mellan läroanstalter och företag samt genom utbildning och information för andra aktörer.

Särskilt mål 9.1 Förbättring av tjänster som stöder övergångsfaser och jämställdhet inom utbildning

Uppfylla uppställda indikatorer: Studerande är en indirekt målgrupp för åtgärderna. Den primära målgruppen är personalen vid utbildningsorganisationer, bl.a. studie och arbetsrådgivare, lärare och andra handledningsexperter. Därför inverkar åtgärderna i första hand på resultatindikatorn 2 i investeringsprioritet 9. Resultatet är riksomfattande modeller, strukturer och tjänster.

Den internationella dimensionen: Genom internationellt samarbete fås mervärde speciellt för utveckling av kunnande som krävs för genomförande av ungdomsgarantin.

Sociala innovationer: Sociala innovationer utvecklas speciellt för samarbete mellan gymnasier och områdets arbetsmarknad så att områdets yrkesskolor och högskolor också kan tas med i samarbetet och så samarbetet gör det möjligt för gymnasieelever att avlägga en del av en yrkesexamen eller en högskoleutbildning via samarbetet. Dessutom strävar man efter att utveckla sociala innovationer speciellt för att nå och motivera unga som hamnat utanför utbildningen och för att hitta utbildningslösningar.

Utvecklingsprogrammets finansiering och varaktighet: 8,242 milj. € 7 år.

4.5. Åtgärdshelhet 5: Stärkande av nödvändigt kunnande inom tillväxt- och omstrukturerade branscher

Verksamhetens mål och önskad förändring

En ny form av nätverksbaserad högre utbildning uppkommer för att svara på tillväxt- och omstruktureringsbranschernas behov. Med utbildningen ska man flexibelt kunna skraddarsy utbildningsprodukter för förnybara branscher baserade på högskolornas grundläggande kunnande. Prognostiseringsinformationen utnyttjas bättre.

Konkreta åtgärder

- **Utveckling av riksomfattande utbildningsmodeller.** Nya fortbildningslösningar som kan tillämpas på riksnivå utvecklas för tillväxt- och omstruktureringsbranschens behov. Utvecklingsvillkoren för den nya formen av utbildning är: fördjupa sig direkt i frågor angående den bransch som utvecklas och direkt koppling till högskolornas kärnteknik. En arbetslivsutbildning som består av olika examensdelar är en klar utgångspunkt för den nya utbildningsformen. Utvecklingsarbetet fäster speciell uppmärksamhet på att genomföra ERUF:s RL 2.
- **Prognostisering av utbildnings- och kunskapsbehoven.** Riksomfattande prognostiseringsmetoder utvecklas för utbildnings- och kunskapsbehov inom vuxenutbildningen och prognostiseringsinformationen utnyttjas inom vuxenutbildningen för ett mer relevant utbildningsutbud.

Särskilt mål: 9.2. Förbättra utbudet och kvaliteten hos utbildningen i tillväxt- och omstrukturerade branscher.

Uppfylla uppställda indikatorer: kompletteras

Den internationella dimensionen: Förändringen i målbranscherna är internationellt, samarbete med utvecklingsarbete som görs i andra länder är nödvändigt.

Sociala innovationer: Projekthelheten skapar en helt ny utbildningsmodell som kan tillämpas också inom andra omfattande samhällsförändringar och verksamhetssektors utvecklingsstadier.

Utvecklingsprogrammets finansiering och varaktighet: 9,060 milj. € 3–7 år.

4.6. Åtgärdsdel 6: Kreativt kunnande

Verksamhetens mål och önskad förändring

Användning av kreativt kunnande integreras i diverse tillväxt- och omstruktureringsbranscher, läroanstalter och den offentliga sektorn, vilket medför bättre utkomstmöjligheter genom eget arbete inom kreativa branscher. Experters och lärares kunnande inom kreativa branscher svarar på arbetslivets behov och internationaliseringsbehov, vilket förbättrar kvaliteten och relevansen på utbildning. Ny affärsverksamhet skapas inom konst, vetenskap, teknologi och diverse immateriell produktion, mellan aktörer inom kreativa branscher och genom samarbete med andra tillväxt- och omstruktureringsbranscher. Kreativt kunnande tillämpas på nya sätt inom ledning och innovationsverksamhet i olika branscher. Rådgivnings- och stödsystem fungerar inom kreativ ekonomi och kunnande, vilket stärker kunnandet och yrkesskickligheten inom branschen.

Konkreta åtgärder

- **Branschövergripande kunskapsprogram.** Utveckling av ny kreativ ekonomi stöds genom branschövergripande rådgivning, mentorskap, utbildning och kunskapsprogram för tillväxt- och omstruktureringsbranscher. Inom dessa kombineras entreprenörskap inom kreativa branscher, kultur- och idrottsturism och kunnande inom andra branscher med syfte att höja kunnande och yrkesskicklighet till en internationell nivå.
- **Förbättring av lämpligt utbildningsutbud för att utveckla nya produkter och tjänster.** Lämpligt utbildningsutbud i samband med kreativt kunnande förbättras tillsammans med branschövergripande kunnande för att kommersialisera idéer, utveckla nya produkter och tjänster, för "branding" och för att utnyttja nya distributionskanaler och värdekedjor inom tillväxt- och omstruktureringsbranscher samt deras kunskaps- och innovationsnätverk.
- **Kompetens hos experter och lärare.** Experters och lärares kompetens utvecklas inom kreativa branscher för att förbättra utbildningsutbudets relevans.
- **Kreativt kunnande i arbetslivet.** Främjandet av arbetskraftens innovationsförmåga, kreativitet, entreprenörskap och arbetsförmåga stärks inom tillväxt- och omstruktureringsbranscher. Ledningen samt de anställdas innovations- och arbetsförmåga stöds och främjas genom metoder och medel inom kreativt kunnande, konst, kultur och motion.
- **Kommunikation och framställning av information.** Riksomfattande verksamhet (samling, spridning och förankring av god praxis), kommunikation och framställning av information stöds inom kreativ ekonomi och immateriellt värdeskapande.

Särskilt mål 9.2 Förbättra utbudet och kvaliteten hos utbildningen i tillväxt- och omstrukturerade branscher.

Uppfylla uppställda indikatorer: Arbetskraften, arbetslösa arbetssökande, blivande företagare, personal och ledning vid företag och andra organisationer, personal vid utbildnings- och andra organisationer samt den tredje sektorn inom kreativa, kultur- och

idrottsbranscherna. Ur den kreativa ekonomins synvinkel riktar sig verksamheten också till individer och organisationer inom andra tillväxt- och omstruktureringsbranscher, då verksamheten sker i samarbete med kreativa, kultur- och idrottsbranscher. Studerande är en indirekt målgrupp för åtgärderna. Verksamheten riktar sig speciellt till indikatorer: deltagare i arbetslivet då de lämnar en åtgärd, och förbättrad relevans och kvalitet på vuxenutbildning.

Den internationella dimensionen: Projekten ökar internationaliseringsberedskap hos aktörer inom kreativ ekonomi samt kreativa, kultur- och idrottsbranscher. God praxis inom kreativ ekonomi och kreativa branscher har samlats inom EU under de senaste åren, varav den del som bäst lämpar sig för Finland kan piloterats genom riksomfattande projekt.

Sociala innovationer: Sociala innovationer utvecklas bl.a. för att förbättra nya verksamhetsmodeller och sysselsättningen inom kreativa, kultur- och idrottsbranscher. Målet är att, via projekten, inom den kreativa ekonomin skapa nya branschövergripande produkter, tjänster, verksamhetsmodeller och metoder för att utveckla arbetslivet, som samtidigt är sociala innovationer.

Utvecklingsprogrammets finansiering och varaktighet: 11,234 milj. € 7 år.

5. Riksomfattande styrning och genomförande

Den riksomfattande verksamheten är lika med en strategisk utveckling vars mål är bestående ändringar på riksnivå. Den riksomfattande verksamheten riktar sig till utvecklingsmål som kräver ett brett och tvärsektorielt utgångssätt som dessutom baserar sig på nationellt sett storskaliga nätverk. Det finns goda resultat för ett sådant här tillvägagångssätt från programperioden 2007–2013. I bästa fall skapas samproduktioner som omfattar en hel specifik sektor eller verksamhetsform. De handlar inte längre om samarbete mellan olika projekt utan om deras verksamhetsnätverk som är nödvändiga för att skapa den ändring som behövs och för att etablera resultaten på riksnivå. En viktig del av den riksomfattande verksamheten är ett internationellt samarbete.

I genomförandet av ESF-programmet märks den riksomfattande verksamheten i förhållande till strukturfondsprogrammets regionala verksamhet speciellt genom statsrådets och det behöriga ministeriets starka styrning, koordinering och uppföljning, där andra ministerier och partner deltar. Då Finland anslöt sig till Europeiska unionen antogs principen att verksamhet som genomförs med ESF-stöd så långt det är möjligt sker som en del av myndigheternas vanliga arbete och inom ramen för den nationella lagstiftningen. Principen gäller fortfarande.

Inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområden styrs och genomförs ESF:s nationella verksamhet så att en (eller flera) NTM-central(er) som specialiserat sig på strukturfondsförvaltning fungerar som finansiär och koordinator för temat Kunnande eller annat utvecklingsprogram inom något tema (se kap. 8 Stödsystem för åtgärdshelheter inom temat Kunnande). Samtidigt säkerställs ett fast och fungerande styrnings- och koordineringsförhållande med behörigt substansministerium bl.a. genom att utnyttja resultatstyrning och styrgruppsarbete.

Med resultatstyrningsförfarandet säkerställs matchandet av riksomfattande ESF-verksamhet med verksamhet som finansieras endast med nationella medel och regional strukturfondsverksamhet. Regional förvaltning, styrning och uppföljning av genomförande samt effektutvärdering som sker inom temat Kunnande hör till det ministerium som är behörigt enligt den nationellt definierade interna arbetsfördelningen mellan statsrådet och ministerierna. På det här sättet kan målen för ESF-verksamheten samt nationella och ESF-resurser på nationell och regional nivå paras ihop på ett kompletterande sätt, produktivt och effektivt. Sammanföringen gäller också ERUF-verksamheten, speciellt dess nationella/regionövergripande verksamhet och i möjligaste mån andra verktyg, speciellt sådana som omfattas av partnerskapsavtal, då de bildar en strategisk helhet.

För strategisk styrning och uppföljning av temat Kunnande tillsätter undervisnings- och kulturministeriet styrgrupper för åtgärdshelheterna och fungerar som ordförande för styrgrupperna. Styrgruppen kan också vara gemensam för flera åtgärdshelheter. Styrgruppens uppgifter kan också riktas till en befintlig grupp. Till styrgruppen utnämns en representant från alla enheter inom undervisnings- och kulturministeriet samt andra ministeriers enheter som är centrala för åtgärdshelheten för att försäkra en så heltäckande innehållsmässig styrning som möjligt. Dessutom kan regionala och organisationers representanter bjudas in till styrgruppen. Styrgruppen övervakar att finansieringen för åtgärdshelheterna inom temat Kunnande riktar sig till åtgärder som är centrala för den nationella utvecklingen och genomför den riksomfattande planen. Styrgruppen utvärderar resultaten av projekthelheterna i förhållande till hela temat Kunnande och målen i dess åtgärdshelheter samt den nationella strategin. Styrgruppen ser även till att strukturfondsprogrammets nationella och regionala åtgärder kompletterar och stöder varandra.

Styrgruppen fastställer vid behov ett programdokument och, utgående från uppföljningskommitténs riktlinjer, särskilda urvalskriterier som kompletterar de särskilda urvalskriterier som fastställts av uppföljningskommittén samt vid behov också ansökningsspecifika prioriteringar. Utredningar över stödberättigande för ansökningar utförs av en representant för den finansierande NTM-centralen som deltar i styrgruppens arbete. Styrgruppen behandlar projektansökningar som poängsatts av NTM-centralen och ger ett utlåtande över projekt som finansieras. Finansierande NTM-central genomför fortsatta förhandlingar med de sökande och fattar beslut om finansiering. Dessutom godkänner styrgruppen åtgärdshelhetens verksamhet och planer som är centrala för effektiviteten. Styrgruppen behandlar projektansökningar för temat 1–2 gånger om året, liksom sammanfattningar som beskriver projektens framskridande.

6. Finansieringsplan

Finansieringen för utvecklingsprogrammen för programperioden 2014–2020 är **totalt 89,868 milj. €** Mer detaljerad finansieringsinformation hittas under respektive utvecklingsprogram.

7. Koppling mellan åtgärdshelheter i temat Kunnande och andra riktlinjer för verksamheten och regional utveckling

Åtgärdshelheterna i temat Kunnande är kopplade till andra riktlinjer för verksamheten så att dess åtgärder stöder uppnåendet av målen i följande riktlinjer för verksamheten genom att utveckla kunnandet: RL 2 Produktion och användning av ny information och kunskap, RL 3 Sysselsättning och arbetskraftens rörlighet och RL 5 Social delaktighet och kampen mot fattigdom.

Åtgärdshelheterna i temat Kunnande är kopplade till regional verksamhet så att undervisnings- och kulturministeriet koordinerar och styr den nationella/regionövergripande verksamheten i områdena enligt gemensamt överenskomna prioriteringar. Dessutom kan den nationella koordineringen följa den regionala ESF-verksamheten t.ex. i experiment och pilotering av tjänster som utvecklas samt i andra genomföranden. Nationell och regional ESF-finansiering kan komplettera varandra t.ex. genom att regionalt delta i skapande och pilotering av riksomfattande utvecklingsverktyg. Med nationell och regional finansiering kan pilotering genomföras också på lokal nivå.

8. Stödsystem för åtgärdshelheter inom temat Kunnande

Projekt som hör till åtgärdshelheterna inom temat Kunnande stöds nationellt. Stöd för projektverksamheten omfattar samordning av genomförandet, skapande och uppehåll av nätverk, forsknings- och utvecklingsstöd samt stöd för projektförvaltning. Projektens resultat och effektivitet utvärderas som en helhet. God praxis skapas, utformas, sprids och förankras centralt för att främja resultatens varaktighet. Finansierande NTM-central stöder projekt speciellt genom samordning av genomförandet och genom administrativ ledning. Undervisnings- och kulturministeriet föreslår NTM-centralen i Norra Österbotten som finansierande NTM-central för alla åtgärdshelheter, förutom för åtgärdshelheten Kreativt kunnande för vilken NTM-centralen i Tavastland föreslås. Dessutom fungerar den svenskspråkiga serviceenheten för undervisningsväsendet i Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland som expert enligt dess resultatavtal och deltar i informationsstyrning angående ärenden som gäller utbildning, kompetens och bibliotek för den svenskspråkiga befolkningen inom NTM-centralens ansvarsområde. Dessa NTM-centraler behöver tillräckliga resurser för arbetet som medlande organ angående åtgärdshelheter. Angående innehållsmässig vägledning stöds den finansierande NTM-centralens arbete av en styrgrupp och experter vid undervisnings- och kulturministeriet samt för sektorsövergripande åtgärdshelheter vid behov av experter vid andra ministerier.

Projekt genomförs som sektorspecifika eller regionövergripande nätverk som förutom läroanstalter och högskolor omfattar företag, (arbetslivets) organisationer samt andra utomstående aktörer. Målet är att projekt delar med sig av gemensamt kunnande genom nätverk samt inbördes utvärdering och utveckling.

Undervisnings- och kulturministeriet utser ansvariga tjänstemän för åtgärdshelheterna inom temat Kunnande samt eventuella andra experter för att stöda genomförandet av temat och dess åtgärdshelheter. Dessa personer bildar ett team för att stöda genomförandet av temat. Ministeriernas experter deltar i utformningen av en strategisk plan för temat och i möjligaste mån också i styrgruppens arbete.

Under programperioden 2007–2013 har samordningsuppgifter inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde skötts av **samordningsprojekt** som valts genom öppen ansökan för riksomfattande utvecklingsprojekt. Också under programperioden 2014–2020 söks eventuella samordningsprojekt för riksomfattande åtgärdshelheter genom öppen ansökan och de finansieras med programstöd via finansierande NTM-central. Ett samordningsprojekt ska skapa ett nätverk som består av för projekthelheten betydande nationella aktörer samt nationella, regionala och internationella utvecklingsprojekt. Uppgifterna för ett samordningsprojekt kan omfatta styrning, rådgivning, utbildning, skapande av nätverk, organisering av evenemang samt utrednings- och forskningsarbete i samband med temat och vid behov också utvärdering. Samordningsprojekt utför sina uppgifter i nära samarbete med åtgärdshelheternas styrgrupper, finansieringsförmedlande organ (NTM-central) och experter från ministerier som stöder åtgärdshelhetens verksamhet. Samordningsprojekt styrs och kontrolleras av finansieringsförmedlande organ på samma sätt som andra finansierade projekt.

9. Genomförande av horisontella principer

Jämställdhet mellan könen

Den nationella utvecklings- och samordningsverksamheten inom temat Kunnande syftar till att garantera lika tillgång för kvinnor och män till tjänster av lika kvalitet och likabehandling i hela landet. Olika kön ska ha lika möjligheter att ta del av tjänster som främjar deras kunnande, delaktighet och sysselsättning. Speciell uppmärksamhet fästs vid att män och kvinnor (även med hänsyn till andra bakgrundsvariabler) är olika heterogena grupper och servicesystem/tjänster ska svara på olika individuella behov av service. Speciellt åtgärder riktade till unga samt utveckling av informations-, rådgivnings- och handledningstjänster ska beakta skillnader i behov och problem som beror på kön som en viktig utgångspunkt för utvecklingen.

Ett centralt mål för den riksomfattande ESF-verksamheten är att minska på den horisontella och vertikala segregationen enligt kön inom utbildningen. Åtgärder kan omfatta t.ex. åtgärder som strävar efter minskad segregering enligt kön inom utbildnings- och yrkesområden eller andra positiva åtgärder som stöder utbildnings- och karriärval som inte är typiska för ett visst kön (t.ex. uppmuntra män till större yrkesmässig och regional rörlighet, såsom arbete eller utbildning inom välfärdssektorn el. dyl. tjänstesektorer). Kraven för kontinuerlig förändring och hållbar utveckling medför nya kunskaps- och arbetsmöjligheter som kan gälla t.ex. uppgifter i samband med en förbättring av välbefinnande och levnadsförhållanden oavsett kön, samt miljömässigt och kulturellt hållbart arbete och företagande.

Tjänsteleverantörer och kunder uppmuntras till åtgärder som främjar jämställdhet och jämlikhet med hjälp av tjänster/servicemodeller, nätverk, verksamhetsmodeller osv. som sprids och förankras som god praxis. Förankringen kan också kopplas till (norm)styrning, vägledning, information, kommunikation och utbildning som främjar jämställdhet och jämlikhet.

I de riksomfattande åtgärderna beaktas en minskning av könsskillnader inom utbildning och kompetens. Dessutom är målet att stöda förvärvandet av kunskap inom sysselsättande branscher med beaktande av en minskning av könssegregation. Åtgärderna stöder speciellt utbildningsdeltagandet bland män och pojkar. Inom utvecklingen av undervisningsmetoder och inlärningsmiljöer är ett av målen att producera stödmaterial och verksamhetsmodeller som främjar genuskänslighet och jämställdhet som stöd för läroanstalter och högskolor. En integrering av könsperspektivet inom utbildningsorganisationer beaktas också.

Likabehandling

Alla åtgärder inom temat beaktar specialgrupper, bl.a. invandrare, romer, handikappade och oliklärande. Tillgång till och deltagande i utbildning stöds speciellt för underrepresenterade grupper, samt också deras möjligheter att skaffa yrkeskompetens. Med hjälp av den riksomfattande utvecklingsverksamheten skapas också tjänster speciellt för utveckling av arbetslivet, vilka kan förebygga utslagning. Å andra sidan kan ny affärsverksamhet stärkas, vilket ökar sysselsättning och förebygger arbetslöshet och genom det utslagning.

Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska branscher har en viktig roll i förebyggandet av utslagning och ökad välfärd. Projekt och verksamhet som stöds främjar lika möjligheter och icke-diskriminering.

Främjandet av rörligheten hos den arbetsföra befolkningen är ett centralt prioriterat område i strategin för hälsofrämjande idrott och motion som bereds av undervisnings- och kulturministeriets och social- och hälsovårdsministeriets gemensamma styrgrupp för hälsofrämjande idrott och motion. Speciell uppmärksamhet riktas mot att upprätthålla och förbättra arbetsförmågan hos riskgrupper, förebygga utslagning och minska hälsoskillnader.

Hållbar utveckling

Åtgärderna i temat beaktar både miljö- och energiperspektivet samt yrkesfärdigheter som stöder dessa.

Med tanke på hållbar utveckling är det viktigt att stärka speciellt det mänskliga (t.ex. kunskap, forskning och utveckling, patent) och sociala kapitalet, dvs. samhällets och medborgarnas innovations- och förändringsförmåga, samt det fysiska kapitalet så att förnybara och icke-förnybara naturresurser inte minskar, utan producerar tjänster för människor från en generation till den nästa.

Ekonomiskt hållbar utveckling stärks genom att stöda skapandet av ny affärsverksamhet genom åtgärderna inom temat. Ekologiskt hållbar utveckling genomförs med hållbar produktion av tjänster. Dessutom är nya produkter och speciellt tjänster ofta immateriella, vilket kan minska användningen av icke-förnybara naturresurser och styra konsumenter mot mer hållbara konsumtionsval.

Socialt hållbar utveckling främjas genom att beakta underrepresenterade grupper vid utvecklingen av kunnande. Ett socialt hållbart samhälle behandlar människor jämlikt, säkerställer allas delaktighet och främjar allas välbefinnande och funktionsförmåga. Hållbar utveckling ökas genom att skapa bl.a. nya typer av tjänster för att stärka välbefinnandet hos medborgarna.

Den nationella strategin för hållbar utveckling betonar att i ett hållbart samhälle har människor möjlighet att påverka sin egen kulturella, materiella och immateriella miljö och delta i dess skapande (Statsrådets kansli 2006). Enligt strategin ska man värna om Finlands egna kulturella kännetecken. På gemenskapsnivå ger ett starkt nationellt kulturarv och kunskap om andra kulturer ökad stabilitet och tolerans. Den djupaste betydelsen av kultur i samhället är inom identitetsbildning och stärkande av identitet samt skapande och begränsning av bl.a. gemensamma kulturarv. Utifrån detta stärker kulturen den sociala kohesionen och skapar en grund för ömsesidigt interaktion och respekt och slutligen också fredsbevarande.